

EXTINDEREA NOȚIUNII DE INTERVAL PE MULȚIMI

de

AUREL IOANOVICIU

1. GENERALITĂȚI

Fie T o mulțime arbitrară și $P(T)$ mulțimea părților lui T . Vom nota cu $A, B, C, \dots$ elementele lui $P(T)$.

Definiția 1. Numim *interval* o pereche ordonată de mulțimi, $A_1 \in P(T), A_2 \in P(T)$, cu condiția $A_1 \subseteq A_2$. Vom nota intervalul $A = [A_1, A_2]$. Mulțimile A_1, A_2 le numim *extremitățile* intervalului A .

Definiția 2. O mulțime M aparține intervalului A , $M \in A$, dacă $A_1 \subseteq M \subseteq A_2$. Evident că $A_1, A_2 \in A$.

2. RELAȚII ÎNTRE INTERVALE

Definiția 3. Două intervale A și B sînt *egale*, dacă oricare ar fi $A \in A$, implică $A \in B$ și reciproc. Vom nota $A = B$.

Teorema 1. Condiția necesară și suficientă pentru ca două intervale $A = [A_1, A_2]$ și $B = [B_1, B_2]$ să fie egale este ca $A_1 = B_1, A_2 = B_2$.

Demonstrație. 1. Condiția este necesară. Dacă $A = B$, atunci orice mulțime $A \in A$, în particular și A_1, A_2 , aparțin intervalului B , $A_1 \in B, A_2 \in B$, deci $B_1 \subseteq A_1 \subseteq B_2, B_1 \subseteq A_2 \subseteq B_2$; reciproc, orice mulțime $B \in B$, în particular și B_1, B_2 , trebuie să aparțină intervalului A , $B_1 \in A, B_2 \in A$, deci $A_1 \subseteq B_1 \subseteq A_2, A_1 \subseteq B_2 \subseteq A_2$. Aceste relații și precedentele ne dau $A_1 = B_1, A_2 = B_2$.

2. Condiția este suficientă. Dacă $A_1 = B_1, A_2 = B_2$, atunci pentru oricare mulțime $A \in A$ vom avea $B_1 = A_1 \subseteq A \subseteq A_2 = B_2$, deci $A \in B$; reciproc pentru orice $B \in B$ vom avea $A_1 = B_1 \subseteq B \subseteq B_2 = A_2$, deci $B \in A$. Rezultă $A = B$.

Definiția 4. Spunem că intervalul A este inclus în B dacă există două mulțimi $A \in \mathcal{A}$, $B \in \mathcal{B}$ astfel încât pentru orice mulțime $B' \in \mathcal{B}$ și orice $A' \in \mathcal{A}$ să avem $A \subseteq B'$, $B \supseteq A'$. Vom nota $A \subseteq B$. Relația $A \subseteq B$ este echivalentă cu $B \supseteq A$.

Teorema 2. Condiția necesară și suficientă pentru ca $A \subseteq B$ este ca $A_1 \subseteq B_1$, $A_2 \subseteq B_2$.

Demonstrație. 1. Condiția este necesară. Dacă $A \subseteq B$, atunci există o mulțime $A \in \mathcal{A}$, $A_1 \subseteq A \subseteq A_2$, astfel încât pentru oricare mulțime $B' \in \mathcal{B}$ să avem $A \subseteq B'$. În particular, pentru $B' = B_1$ vom avea $A \subseteq B_1$ și întrucât $A_1 \subseteq A$, rezultă $A_1 \subseteq B_1$. Analog se arată că $A_2 \subseteq B_2$.

2. Condiția este suficientă. Dacă $A_1 \subseteq B_1$, $A_2 \subseteq B_2$, atunci, pentru orice $A' \in \mathcal{A}$ și $B' \in \mathcal{B}$, luând $A = A_1 \in \mathcal{A}$, $B = B_2 \in \mathcal{B}$ vom avea $A = A_1 \subseteq B_1 \subseteq B'$, $B = B_2 \supseteq A_2 \supseteq A'$, deci $A \subseteq B'$, $B \supseteq A'$, adică $A \subseteq B$.

Observație. Dacă $A_1 \subset B_1$, $A_2 \subset B_2$ vom spune că A este inclusă strict în B și vom nota $A \subset B$.

Definiția 5. Intervalul $A = [A_1, A_2]$ este mai mic decât intervalul $B = [B_1, B_2]$, $A < B$, dacă pentru oricare două mulțimi $A \in \mathcal{A}$, $B \in \mathcal{B}$ avem $A \subseteq B$. Dacă $A \subset B$ vom spune că intervalul A este strict mai mic decât intervalul B , $A < B$. Relația $A < B$, ($A < B$), este echivalentă cu $B \supseteq A$, ($B > A$).

Teorema 3. Condiția necesară și suficientă pentru ca $A < B$, ($A < B$), este ca $A_2 \subseteq B_1$, ($A_2 \subset B_1$).

Demonstrație. 1. Condiția este necesară. Deoarece $A_2 \in \mathcal{A}$ și $B_1 \in \mathcal{B}$, din $A < B$, ($A < B$) rezultă că $A_2 \subseteq B_1$, ($A_2 \subset B_1$).

2. Condiția este suficientă. Pentru oricare $A \in \mathcal{A}$ și $B \in \mathcal{B}$ avem $A_1 \subseteq A \subseteq A_2$, $B_1 \subseteq B \subseteq B_2$ și din condiția $A_2 \subseteq B_1$, ($A_2 \subset B_1$) rezultă $A \subseteq B$, ($A \subset B$).

Definiția 6. Spunem că intervalul A este predecesorul intervalului B — A precede pe B — dacă orice mulțime $M \in \mathcal{A}$ aparține și intervalului B , $M \in B$. Vom nota $A \ll B$. Relația $A \ll B$ este echivalentă cu $B \supseteq A$.

Teorema 4. Condiția necesară și suficientă pentru ca un interval $A = [A_1, A_2]$ să preceadă intervalul $B = [B_1, B_2]$ este ca extremitățile intervalului A să aparțină intervalului B : $A_1, A_2 \in B$.

Demonstrație. 1. Condiția este necesară. Întrucât $A_1 \subseteq A_1 \subseteq A_2 \subseteq A_2$ rezultă că $A_1, A_2 \in A$. Conform definiției relației „precede” între două intervale, rezultă că $A_1, A_2 \in B$.

2. Condiția este suficientă. Dacă $A_1, A_2 \in B$, atunci $B_1 \subseteq A_1 \subseteq A_2 \subseteq B_2$. Oricare ar fi $M \in A$, avem $A_1 \subseteq M \subseteq A_2$, de unde $B_1 \subseteq M \subseteq B_2$, deci $M \in B$, ceea ce înseamnă că $A \ll B$.

Observație. Dacă $A_1 \in B_1$, $A_2 \in B_2$ spunem că intervalul A precede strict pe B și notăm $A \ll B$.

Sînt evidente următoarele proprietăți ale relației de incluziune și ale relațiilor „mai mic” și „precede”:

- $A \subseteq B$ și $B \subseteq A$ implică $A = B$;
- $A \ll B$ și $B \ll A$ implică $A = B = [A_1, A_1]$;

- c. $A \ll B$ și $B \ll A$ implică $A = B$;
 d. Relațiile $A \subset B$, $A = B$, $A \supset B$ se exclud reciproc;
 e. Relațiile $A < B$, $A = B$, $A > B$ se exclud reciproc;
 f. Relațiile $A \leq B$, $A = B$, $A \geq B$ se exclud reciproc;
 g. Relația de incluziune și relația „precede” sînt reflexive;

$$A \subseteq A, A \geq A;$$

- h. Toate relațiile sînt tranzitive:

$$\begin{aligned} A \subseteq B \text{ și } B \subseteq C &\text{ implică } A \subseteq C, \\ A \subset B \text{ și } B \subset C &\text{ implică } A \subset C, \\ A \leq B \text{ și } B \leq C &\text{ implică } A \leq C, \\ A < B \text{ și } B < C &\text{ implică } A < C, \\ A \ll B \text{ și } B \ll C &\text{ implică } A \ll C, \\ A \leq B \text{ și } B \leq C &\text{ implică } A \leq C, \end{aligned}$$

- i. Relațiile stricte sînt tranzitive asupra celorlalte:

$$\begin{aligned} A \subseteq B \text{ și } B \subset C \text{ sau } A \subset B \text{ și } B \subseteq C &\text{ implică } A \subset C, \\ A < B \text{ și } B < C \text{ sau } A < B \text{ și } B \leq C &\text{ implică } A < C, \\ A \ll B \text{ și } B \ll C \text{ sau } A \ll B \text{ și } B \leq C &\text{ implică } A \ll C; \end{aligned}$$

- j. Există implicațiile:

$$\begin{aligned} A \subseteq B \text{ și } B < C &\text{ implică } A < C, \\ A < B \text{ și } B \subseteq C &\text{ implică } A \leq C, \\ A \ll B \text{ și } B < C &\text{ implică } A_1 \leq C. \end{aligned}$$

3. OPERAȚII CU INTERVALE

Teorema 5. Fiind date intervalele $A = [A_1, A_2]$, $B = [B_1, B_2]$, există un interval C cu proprietățile:

1. Oricare ar fi $A \in \mathbf{A}$ și $B \in \mathbf{B}$, reuniunea lor $C = A \cup B$ aparține intervalului C , $C \in C$.

2. Oricare ar fi $C \in C$, există două mulțimi $A \in \mathbf{A}$ și $B \in \mathbf{B}$ astfel ca $A \cup B = C$.

Demonstrație. 1. Dacă $A \in \mathbf{A}$ și $B \in \mathbf{B}$, atunci $A_1 \subseteq A \subseteq A_2$, $B_1 \subseteq B \subseteq B_2$, deci $A_1 \cup B_1 \subseteq A \cup B \subseteq A_2 \cup B_2$. Să notăm cu C intervalul cu extremitățile $C_1 = A_1 \cup B_1$, $C_2 = A_2 \cup B_2$; rezultă că $C = A \cup B \in C$.

2. Să arătăm acum că pentru orice mulțime $C' \in C = [C_1, C_2]$ unde $C_1 = A_1 \cup B_1$ și $C_2 = A_2 \cup B_2$, există două mulțimi $A \in \mathbf{A}$ și $B \in \mathbf{B}$ astfel încît $A \cup B = C$. Să notăm $A = A_2 \cap C$ și $B = B_2 \cap C$. Atunci $A \subseteq A_2$ și $B \subseteq B_2$; pe de altă parte, întrucît $C \in C$, deci $A_1 \cup B_1 = C_1 \subseteq C \subseteq A_2 \cup B_2$, avem $A_1 \subseteq C$, $B_1 \subseteq C$. Rezultă $A_1 \subseteq C \cap A_2$, $B_1 \subseteq C \cap B_2$, deci $A_1 \subseteq A$, $B_1 \subseteq B$ ceea ce înseamnă că $A \in \mathbf{A}$, $B \in \mathbf{B}$. Avem de asemenea $A \cup B = (A_2 \cap C) \cup (B_2 \cap C) = (A_2 \cup B_2) \cap C = C$.

Definiția 7. Intervalul $C = [C_1, C_2]$, unde $C_1 = A_1 \cup B_1$, $C_2 = A_2 \cup B_2$ îl numim *soma* intervalelor $A = [A_1, A_2]$ și $B = [B_1, B_2]$. Vom nota $C = A + B$ sau $[A_1, A_2] + [B_1, B_2] = [C_1, C_2] = [A_1 \cup B_1, A_2 \cup B_2]$.

Proprietățile sumei.

1. Suma a două intervale este comutativă: $A + B = B + A$.
2. Suma a trei sau mai multe intervale este asociativă:

$$(A + B) + C = A + (B + C).$$

3. Dacă $A \subseteq B$ sau dacă $A \leq B$, atunci $A + B = B$.

4. Dacă $A \ll B$ atunci $A + B = [A_1, B_2]$.

Teorema 6. Fiind date intervalele $A = [A_1, A_2]$ și $B = [B_1, B_2]$, există un interval C cu proprietățile:

1. Oricare ar fi $A \in \mathcal{A}$ și $B \in \mathcal{B}$, diferența lor $C = A - B$ aparține intervalului C , $C \in \mathcal{C}$.

2. Oricare ar fi $C \in \mathcal{C}$, există două mulțimi $A \in \mathcal{A}$ și $B \in \mathcal{B}$, astfel încât $A - B = C$.

Demonstrație. 1. $A \in \mathcal{A}$ și $B \in \mathcal{B}$ implică $A_1 \subseteq A \subseteq A_2$ și $B_1 \subseteq B \subseteq B_2$ de unde $A_1 - B_2 \subseteq A - B \subseteq A_2 - B_1$. Fie $C = [C_1, C_2]$, unde $C_1 = A_1 - B_2$, $C_2 = A_2 - B_1$, atunci $A - B = C \in \mathcal{C}$.

2. Fie $C = [C_1, C_2]$ intervalul cu extremitățile $C_1 = A_1 - B_2$ și $C_2 = A_2 - B_1$ și să considerăm o mulțime oarecare $C \in \mathcal{C}$. Fie $A = C \cup A_1$ și $B = B_2 - C$. Avem succesiv:

$$A = C \cup A_1 \text{ implică } C \subseteq A \text{ și } A_1 \subseteq A,$$

$$C \in \mathcal{C} \text{ implică } A_1 - B_2 = C_1 \subseteq C \subseteq C_2 = A_2 - B_1,$$

$$C \subseteq A_2 - B_1 \text{ implică } C \subseteq A_2 \text{ și } C \cap B_1 = \emptyset$$

$$C \subseteq A_2 \text{ și } A_1 \subseteq A_2 \text{ implică } C \cup A_1 = A \subseteq A_2,$$

$$A_1 \subseteq A \text{ și } A \subseteq A_2 \text{ implică } A \in \mathcal{A},$$

$$B = B_2 - C \text{ implică } B \subseteq B_2 \text{ și } B \cap B_1 = (B_2 \cap B_1) - (C \cap B_1) = B_2 \cap B_1 = B_1,$$

$$B \cap B_1 = B_1 \text{ implică } B_1 \subseteq B,$$

$$B_1 \subseteq B \text{ și } B \subseteq B_2 \text{ implică } B \in \mathcal{B}.$$

În sfârșit:

$$A - B = (C \cup A_1) - (B_2 - C) = (C \cup A_1) \cap \complement(B_2 \cap \complement C) = (C \cup A_1) \cap (\complement B_2 \cup C) = C \cup (A_1 \cap \complement B_2) = C \cup (A_1 - B_2).$$

$$\text{Întrucât } A_1 - B_2 = C_1 \subseteq C \text{ avem } C \cup (A_1 - B_2) = C, \text{ deci:}$$

$$A - B = C.$$

Definiția 8. Intervalul $C = [C_1, C_2]$, unde $C_1 = A_1 - B_2$, $C_2 = A_2 - B_1$, îl numim *diferența* intervalelor $A = [A_1, A_2]$ și $B = [B_1, B_2]$. Vom nota $C = A - B$ sau $[A_1, A_2] - [B_1, B_2] = [C_1, C_2] = [A_1 - B_2, A_2 - B_1]$.

Proprietățile scăderii:

1. Scăderea nu este nici comutativă, nici asociativă.
2. Există relația:

$$A - (B + C) = (A - B) - C$$

3. Dacă $A \leq B$, atunci $A - B = [\emptyset, \emptyset]$.

Teorema 7. Fiind date intervalele $A = [A_1, A_2]$, $B = [B_1, B$

2. Oricare ar fi $C \in \mathcal{C}$, există două mulțimi $A \in \mathcal{A}$ și $B \in \mathcal{B}$, astfel încât $A \cap B = C$.

Demonstrație. 1. $A \in \mathcal{A}$ și $B \in \mathcal{B}$ implică $A_1 \subseteq A \subseteq A_2$, $B_1 \subseteq B \subseteq B_2$, de unde $A_1 \cap B_1 \subseteq A \cap B \subseteq A_2 \cap B_2$. Fie $C = [C_1, C_2]$ unde $C_1 = A_1 \cap B_1$, $C_2 = A_2 \cap B_2$, atunci $A \cap B = C \in \mathcal{C}$.

2. Fie C o mulțime oarecare aparținând intervalului $\mathcal{C} = [C_1, C_2]$ unde $C_1 = A_1 \cap B_1$, $C_2 = A_2 \cap B_2$. Să notăm $A = A_1 \cup C$ și $B = B_1 \cup C$. Întrucât $C \in \mathcal{C}$, avem $A_1 \cap B_1 \subseteq C \subseteq A_2 \cap B_2$, deci $C \subseteq A_2$, $C \subseteq B_2$. Atunci $A_1 \subseteq A \subseteq A_2$, $B_1 \subseteq B \subseteq B_2$, deci $A \in \mathcal{A}$, $B \in \mathcal{B}$. Pe de altă parte avem:

$$A \cap B = (A_1 \cup C) \cap (B_1 \cup C) = (A_1 \cap B_1) \cup C.$$

Dar $A_1 \cap B_1 \subseteq C$, deci $A \cap B = C$.

Definiția 9. Intervalul $\mathcal{C} = [C_1, C_2]$, unde $C_1 = A_1 \cap B_1$, $C_2 = A_2 \cap B_2$, îl vom numi *produsul* intervalelor $\mathcal{A} = [A_1, A_2]$, $\mathcal{B} = [B_1, B_2]$. Vom nota $\mathcal{C} = \mathcal{A} \cdot \mathcal{B}$ sau $[A_1, A_2] \cdot [B_1, B_2] = [C_1, C_2] = [A_1 \cap B_1, A_2 \cap B_2]$.

Proprietățile înmulțirii.

1. Înmulțirea intervalelor este comutativă.
2. Înmulțirea intervalelor este asociativă.
3. Înmulțirea intervalelor este distributivă față de adunare.

Demonstrație:

$$\begin{aligned} \mathcal{A}(\mathcal{B} + \mathcal{C}) &= [A_1, A_2] \cdot [B_1 \cup C_1, B_2 \cup C_2] = [A_1 \cap (B_1 \cup C_1), A_2 \cap (B_2 \cup C_2)] = \\ &= [(A_1 \cap B_1) \cup (A_1 \cap C_1), (A_2 \cap B_2) \cup (A_2 \cap C_2)] = \\ &= [A_1 \cap B_1, A_2 \cap B_2] + [A_1 \cap C_1, A_2 \cap C_2] = \\ &= [A_1, A_2] \cdot [B_1, B_2] + [A_1, A_2] \cdot [C_1, C_2] = \mathcal{A} \cdot \mathcal{B} + \mathcal{A} \cdot \mathcal{C}. \end{aligned}$$

Înmulțirea intervalelor nu este distributivă față de scădere:

$$\mathcal{A}(\mathcal{B} - \mathcal{C}) \neq \mathcal{A} \cdot \mathcal{B} - \mathcal{A} \cdot \mathcal{C}.$$

Teorema 8. Fiind dat intervalul $\mathcal{A} = [A_1, A_2]$, există un interval $\mathcal{B}$ cu proprietățile:

1. Oricare ar fi $A \in \mathcal{A}$, complementara ei $\complement A = B$ aparține intervalului $\mathcal{B}$, $B \in \mathcal{B}$.

Demonstrație. 1. $A \in \mathcal{A}$ implică $A_1 \subseteq A \subseteq A_2$. Atunci $\complement A_2 \subseteq \complement A \subseteq \complement A_1$. Fie $\mathcal{B} = [B_1, B_2]$ intervalul cu extremitățile $B_1 = \complement A_2$, $B_2 = \complement A_1$. Atunci $B = \complement A \in \mathcal{B}$.

2. Fie B o mulțime oarecare aparținând intervalului $\mathcal{B} = [B_1, B_2]$, unde $B_1 = \complement A_2$, $B_2 = \complement A_1$ și $A = \complement B$. Atunci, întrucât $B_1 \subseteq B \subseteq B_2$, vom avea $\complement B_2 \subseteq \complement B \subseteq \complement B_1$, adică $A_1 \subseteq A \subseteq A_2$, deci $A \in \mathcal{A}$ și $\complement A = \complement(\complement B) = B$.

Definiția 10. Intervalul $\mathcal{B} = [B_1, B_2]$, unde $B_1 = \complement A_2$ și $B_2 = \complement A_1$, îl vom numi *intervalul complementar* al intervalului $\mathcal{A} = [A_1, A_2]$ sau *co-intervalul* lui $\mathcal{A}$. Vom nota $\mathcal{B} = \bar{\mathcal{A}}$ sau $[A_1, A_2] = [\complement A_2, \complement A_1]$.

Proprietățile co-intervalelor.

1. $\mathcal{A} = \mathcal{B}$ implică $\bar{\mathcal{A}} = \bar{\mathcal{B}}$.

2. Intervalul complementar al co-intervalului lui A este A :

$$\overline{\overline{A}} = A.$$

3. Co-intervalul sumei a două intervale este egal cu produsul co-intervalelor respective: $\overline{A + B} = \overline{A} \cdot \overline{B}$.

Demonstrație.

$$\begin{aligned}\overline{A + B} &= [\overline{A_1 \cup B_1}, \overline{A_2 \cup B_2}] = [\mathcal{C}(A_1 \cup B_1), \mathcal{C}(A_2 \cup B_2)] = \\ &= [\mathcal{C}A_1 \cap \mathcal{C}B_1, \mathcal{C}A_2 \cap \mathcal{C}B_2] = [\mathcal{C}A_1, \mathcal{C}A_2] \cdot [\mathcal{C}B_1, \mathcal{C}B_2] = \\ &= [\overline{A_1}, \overline{A_2}] \cdot [\overline{B_1}, \overline{B_2}] = \overline{A} \cdot \overline{B}.\end{aligned}$$

4. Co-intervalul produsului a două intervale este egal cu suma co-intervalelor respective: $\overline{A \cdot B} = \overline{A} + \overline{B}$.

Demonstrație. Știm de la proprietatea (3) că:

$$\overline{A + \overline{B}} = \overline{A} \cdot B.$$

Notînd $C = \overline{A}$ și $D = \overline{B}$, relația precedentă se scrie:

$$\overline{C + D} = C \cdot D;$$

și pe baza proprietății (1) obținem:

$$\overline{\overline{C + D}} = \overline{C \cdot D},$$

care, pe baza proprietății (2) ne dă:

$$\overline{C \cdot D} = C + D.$$

5. Co-intervalul diferenței a două intervale este egal cu suma dintre co-intervalul descăzătorului și scăzător.

Demonstrație. Pe baza proprietăților (5), (1), (4) și (2) avem:

$$\overline{A - B} = \overline{A + \overline{B}} = \overline{A} + \overline{B} = \overline{A} + B.$$

6. Diferența a două intervale este egală cu produsul dintre descăzător și co-intervalul scăzătorului.

Demonstrație:

$$\begin{aligned}A - B &= [A_1, A_2] - [B_1, B_2] = [A_1 - B_2, A_2 - B_1] = \\ &= [A_1 \cap \mathcal{C}B_2, A_2 \cap \mathcal{C}B_1] = [A_1, A_2] \cdot [\mathcal{C}B_2, \mathcal{C}B_1] = A \cdot \overline{B}.\end{aligned}$$

7. Dacă $A \subseteq B$, atunci $\overline{B} \subseteq \overline{A}$.

8. Dacă $A \leq B$, atunci $\overline{B} \leq \overline{A}$.

9. Dacă $A \ll B$, atunci $\overline{B} \ll \overline{A}$.

4. IZOMORFISMUL DINTRE $P(T)$ ȘI E

Vom numi *interval echiextremal* sau *echiinterval*, un interval cu extremități egale, $A = [A, A]$, și fie V mulțimea tuturor echiintervalurilor.

Aplicația $\Phi: P(T) \rightarrow V$ prin relația $\Phi(A) = [A, A]$ este un *izomorfism*.

Se verifică imediat că:

$$\Phi^{-1}([A, A]) = A,$$

$$A = B \Leftrightarrow \Phi(A) = \Phi(B),$$

$$A \subseteq B \Leftrightarrow \Phi(A) \subseteq \Phi(B),$$

$$\Phi(A \cup B) = \Phi(A) + \Phi(B),$$

$$\Phi(A - B) = \Phi(A) - \Phi(B),$$

$$\Phi(A \cap B) = \Phi(A) \cdot \Phi(B).$$

Din acest punct de vedere, mulțimea tuturor intervalurilor constituie o prelungire a lui $P(T)$.

Résumé

Dans la note on introduit la notion d'intervalle sur l'ensemble des parties d'un ensemble, on établit des relations entre eux et leurs propriétés; puis, on définit les opérations avec les intervalles et les propriétés des opérations. En fin, on montre que le sous-ensemble des intervalles avec les extrêmes égaux est isomorphe avec l'ensemble des parties d'un ensemble.